

gratum acceptumque habendum; ergo etiam & dignitas ei tribuenda est; quod si ita est, laudabile sit necesse est. Bonum igitur omne laudabile; ex quo efficitur, ut quod sit honestum, id sit solum bonum.

Et in Oratione pro Flacco n. 44. Soritem adhibet Tullius. Si Prator dedit, ut scriptum est, a Questore numeravit? Questor a mensa publica; mensa, aut ex vectigali, aut ex Tributo. Numquam erit istud simile criminis, nisi mihi totam rationem omni & personarum genere & literarum explicaris.

Ita pariter si quis rationis præstantiam velit ostendere, ita poterit instituere argumentationem. Age, quidnam est in toto orbe præcipuum, quid optimum? homo. In homine vero quid? animus, mens. Quid in mente? Ratio. Quid autem in ipsa Ratione? ipsamet ratio, quæ naturæ suæ prærogativa divinam in se similitudinem exhibet.

Observabis autem lubricum esse Soritem Argumentationis genus: adeoque cavendum esse diligenter, ne in illa serie propositionum ullam admittas vel falsam vel ambiguam. Alioqui tota rueret argumentatio, ut exemplo sequenti patebit. Certum est Bibliopolam multos libros evolvere frequenter, qui multos libros evolvit sæpe, multum studet, qui multum studet, procul dubio fit doctissimus, qui autem factus est doctissimus, potest cum laude omnes scientias profiteri. Igitur Bibliopola potest in celebri Academia omnes artes profiteri. Falsa est isthæ Conclusio, ut faciliè quis intelligat: quare verò? nisi quia vox illa evolvere ambiguam patitur significationem, hoc est vel attentè legere, vel folis manibus versare, quod ultimum proprium est Bibliopolæ, neque ad doctrinam multum confert.

Hoc etiam animadvertendum diligenter; tunc valere plurimum Soritem ad amplificationem Conclusionum, cum rebus antea probatis in unam veluti catenam multæ Argumentationes coacervantur. Sit Sorites ille in Exemplum.

Quis dubitet viros Principes in sua regia tanquam in altissima specula collocatos esse, ut inde oculis quasi peragrantes imperii sui magnitudinem solerti diligentia curaque pervigili provideant, ne quid Respublicæ detrimenti capiat. Quale verò detrimentum acciperet, si pateret hostium incursionibus, si in provinciis atque urbibus, in penetibus ac focis domesticis barbarorum arma graffarentur! Jam ad exitialem illam calamitatem evitandam, bella identidem cum irrupentibus hostium copiis sustinenda sunt. Bellum ut geri possit, conscribendæ sunt cohortes, omnibus prædiis legiones instruendæ. Quis autem cogere milites, consistere exercitum, instruere aciem possit, nisi stipendio muneribusque propolitis, quibus milites incendi consueverunt atque ad difficillima subeunda pericula stimulari. Porro ad numerandam infinitæ prope multitudini pecuniam opus est ærario locupletissimo. Quapropter ex omnibus regni partibus atque clientum fortunis necesse est in ærarium regium vectigalia deportari.

#### ARTICULUS VII.

##### De Enthymemate.

Quid est Enthymema?

R. Est Ratiocinatio imperfecta, cui deest alterutra ex Propositionibus prioribus Syllogismi, seu Argumenti Philosophici, v. g. Fortitudinis atque prudentiæ singulari Pompejus præditus est, ergo dignus est

cui

cui administrandi belli provincia committatur. Omittitur nimirum prima Propositio: ille dignus est, cui provincia administrandi belli committatur, qui fortitudine & prudentia singulari præditus est, sed Pompejus fortitudine & prudentia singulari præditus est, ergo, &c. Vel si quis ita concludat. Qui fortitudine & prudentia singulari præstat, imperio dignus est, ergo Pompejus imperio dignus est. Tunc secunda Propositio seu Assumptio omittitur, nimirum sed Pompejus fortitudine & prudentia præstat, ergo, &c.

Hinc alterutra ex propositionibus quæ deest, si restitueris ex imperfecta Ratiocinatione perfectam efficies.

Porro hoc argumentationis genus, quod Enthymema vocatur, frequentiori in usu est apud Oratores, quam Syllogismus. Nam quoties Thesis omittitur, & Hypothesis una explicatur, toties pænè Syllogismus exultat & regnat Enthymema.

Cicero pro Muræna num. 3. probat Enthymemate à nemine æquius defendi Murænam quam à se. *At quo tandem, Marce Cato, est æquius Consulem defendi, quam à Consule? Quis mihi in Rep. potest aut debet esse conjunctior, quam is, cui Respubl. à me una traditur sustinenda, magnis meis laboribus sustentata?*

Ibid. num. 6. reddit rationem suæ lenitatis ac misericordiæ hoc Enthymemate. Vincenda mihi fuit olim indoles mea, ut severus essem, ergo nunc cum me omnia ad mansuetudinem excitent, naturæ servire debeo. *Quod si tum, cum Resp. vim & severitatem desiderabat, vici naturam & tam vehemens fui, quam coegebar, non quam volebam, nunc cum me omnes causa ad misericordiam atque humanitatem vocent, quanto tandem studio debeo naturæ meæ consuetudinique servire?*

Quænam est ratio tractandi Oratorii Enthymematis?

R. Duplex. Prima si contrahantur duæ partes in unam, secunda si utraque pars fusiùs explicetur. Habes prioris rationis exemplum Philip. 5. num. 3. *Pacem vult Antonius, arma ponat, roget; deprecetur; neminem æquiores me reperiet: cui quidem, dum se civibus impiis commendat, inimicus esse quam amicus maluit. Nihil est profecto quod dari possit bellum gerenti; erit fortasse aliquid, quod concedi possit roganti.*

Aliud exemplum habes pro Milone num. 41. ubi Cicero probat Milonem non cogitasse de occidendo Clodio tunc, cum revera occidit, hoc Enthymemate. Milo non occidere voluit Clodium cum potuit id impune facere, igitur non est credendus id voluisse, cum exequi non potuit sine summo suo periculo. *Quem igitur cum omnium gratia noluit, hunc voluit cum aliquorum querela? quem jure, quem loco, quem tempore, quem impune non est ausus, hunc injuria, iniquo loco, alieno tempore, periculo capitis non dubitavit occidere?*

Fusiùs verò tractat Enthymematis partes pro Mil. num. 79. *Quoniam modo vos ille vivus afficeret, qui mortuus inani cogitatione percussit? quid si ipse Cn. Pompejus, qui ea virtute ac sapientia est, ut ea potuerit semper, quæ nemo præter illum, si is, inquam, potuisset, ut de P. Clodii morte questionem ferre, sic cum ab inferis excitare, utrum putatis facturum fuisse? etiam si propter amicitiam vellet illum ab inferis revocare, propter Rempublicam non fecisset. Ejus igitur mortis sedetis ultores, cuius vitam, si putatis per vos restitui posse, nolitis? Et de ejus nece lata questio est, qui si eadem lege reviviscere posset, lata lex nunquam*

quam

quam esset . . . . Hæc autem omnia hoc uno concluduntur Enthymemate . Nolletis Clodium vivere , ego non debetis eum afficere pœna , qui Clodium occidit .

Est aliud pœnè simile Enthymematis Exemplum Philip. 2. num. 94. *Igitur à quo vivo, nec presens, nec absens quidquam equi boni impetravit, apud mortuum factus est gratosus, &c.*

## EXERCITATIO.

*Cnei Domitii ad Jul. Casarem post Pharsalicam pugnam Oratio, ut iis qui contra ipsum arma tulerant, parcat.*

Per Enthymema.

## SYNOPSIS.

**H**Oc utetur Enthymemate . Debes providere, ne quis susceptum à te bellum civile putet non Reip. gratia, sed ut privatas inimicitias ulcisceris ; ergo debes iis parcere qui contra te arma tulerunt .

Exordium sumet à Propositione, dicetque hunc semper visum fuisse animum Casaris, ut solius Reip. causæ dimicaret .

Rationem afferet propositionis . Quia id Casar revera præ se tulerat, cum neminem perire voluisset præter eos, qui in acie perierant ; revocabitque ipsi in memoriam quemadmodum suis militibus præceperat, ut civium corporibus parcerent .

Mox veniet ad Complexionem, Casarem hortando ut eos servatos velit, quibus belli furor pepercerat ; ut Deos imitetur illis condonando, qui Deorum beneficio viverent .

## ORATIO.

*Propositio . Debes providere, omnes ut putent bellum ci-*

Esti nemo tibi, Cai Casar, succensere jure potest, si jam armorum tuorum gloria factus rerum omnium dominus justam in tuos atque Reip. hostes severitatem exerceas ; tamen

cum susceptum à te civile bellum tuenda Reipublicæ, non vindicandi proprias inimicitias gratia omnibus semper approbaveris, non dubitavi, quin hosti profligato parcere, quam eundem perdere præstabilius æstimares .

Enimverò liceat tibi revocare in memoriam tempus illud, quod amarissimis lacrymis sæpe deshevisti . Meministi, Cai Casar, nisi fortè, qui nihil oblivisci soles præter laudes tuas, excidit diei illius recordatio, cum in acie Pharsalica victor le-

tissimum Romanæ militiæ florem cernaeres miserabilem ultro in interitum ruere . Meministi, inquam, in illo armorum æstu, qui inimicus ut plurimum consilii est, & omnis expers humanitatis, quis fuerit animi tui sensus? ut pereuntium vicem doleres unus omnium maximè? ut civium nostrorum corporibus parcitum velles? ut salutis publicæ sollicitus magis, quam propriarum injuriarum memor, Romanum quoque modo sanguinem redemptum optares? Audivimus illam, quotquot sumus, plenam clementiæ vocem, cum victoriam ipse tuam, quæ tanta cruoris copia constitisset, detestaveris ; & cum jam non esset integrum revocare ad vitam, qui inter arma ceciderant, palam ediceres parta jam victoria, ne quis in superstites belli reliquias peccaret .

Nunc ergo compositis tam fortiter quam feliciter civis motibus, vide pro tua sapientia, Cai Casar, qualem te medio pacis in sinu præstare debeas . An gloriæ tuæ sit, quisquam ut suspicetur, plus te privatis odiis, quam publicæ utilitati serviisse ; neque tam ad arma convolasse, ut laboranti patriæ pacem ac tranquillitatem redderes, quam ut aut ambitionem, aut iracundiam expleres . Intentos habet in te univer-

fus

*vile unius Reip. gratia à te fuisse susceptum .*

*Probatio Propositionis . Quia neminem perire voluisti præter eos qui in acie perierant .*

## ALIA EXERCITATIO.

*Romani Cujusdam ad Neronem Oratio, ut à persequendis deinceps Christianis abstineat.*

## SYNOPSIS.

**H**Oc Enthymemate uretur ad faciendam fidem . Inutile est Christianos ulterius persequi ; ergo debes ab iis persequendis deinceps abstinere .

Exordium . Dicit nullo se Christianam in gentem amore adduci ad dicendum, imò sibi illam odio esse & execrationi .

Deinde veniet ad Propositionem, ostendetque per varias Interrogationes, quam sit inutile Christianos persequi, qui nulla pœnarum acerbitate, nullo mortis metu à proposito deterreantur . Id probabit ab Antecedentibus, jubebitque Neronem meminisse, quam frustra fuderit hætenus Christianorum sanguinem, crescere illos suis cordibus, non modò illos non extingui .

Idem probabit à Consequentibus . Nichil magis deinde proficies ; tibi, imperio nostro, Diis ipsis timendum, si gens illa pergat crescere .

Complexio . Sine ergo illos suis in tenebris inglorios immori ; parce hujusmodi meditari in eos bella, quæ nullum felicem exitum habere possunt .

## ORATIO.

Quamvis gentem in illam, quam tam acriter persequeris, gravissime memet odio sentiam extimulari, nullique rei parcitum velim, ut vel ipsa, si fieri possit, Christiani nominis recordatio penitus extingatur : tamen longa doctus rerum experientia operæ pretium esse existimo, Princeps sapientissime, ut à cruenta Christianorum cæde tandem aliquando abstineas .

Nam quid agimus? quid molimur? quid promovemus, dum nova quotidie suppliciorum genera ad extirpandam nationem illam pessimam excogitamus? Hoc tibi persuaseras, & nemo erat, qui tibi non assentiret, genus istud hominum non esse

*Propositio . Inutile est Christianos persequi .*

fus orbis oculos, & suspensus inter admirationem ac metum expectat, qualem Pompejanis partibus animum allaturus sis, paratus vel applaudere victori, vel funesta bonis omnibus arma detestari . Tuum est moderari hominum judicia, & quid de consilio tuo sentire illos velis, decernere . Non est tibi mora libera, ut in eos, quos armorum æstus, aut civilis discordia contrarias in factiones abduxit, statuas quidquam durius, si humanitatis, si clementiæ, si aequitatis ipsius famam affectas . Quidquid in te peccatum est, erroris vitium fuit, non voluntatis . Quare senserint hætenus Pompejani armatum Casarem, quandiu armatum animum retinere; nunc victoris benignitatem implorantibus, nefas sit veniam abnuere, quam precantur . Habes in ipsis Diis exemplum, quod sequaris . Quibus illi parcitum voluerunt, eosne tu misericordia indignos arbitrere? & quæ tot ereptos periculis conservarunt, iis-ne tu calamitatem novam ac perniciem rursus accersas . Ah ! potius cumula Deorum beneficium tuo ; fruantur hostes tui benevolentia illa, quam per te impertiendam Superi censuerunt, rati nullum ipsis fore perfugium certius, quam si tibi dederentur . Age, Cai Casar, absolve quod incepisti : reportatam tot victoriis gloriam hodierna dies cumulet . Domuisti Pompejanos duces fortitudine insignes, numero prope infinitos; quid restat, nisi ut deinceps vincas clementia, quos armis hætenus superasti?

*Complexio . Debes parcere .*

esse tam invictum, ut alii pœnarum metu deterriti ad meliorem se frugem non reciperent, alii variis cruciatibus ac suppliciis perditis tristissimas secum gentis nefandæ reliquias non sepelirent. Institimus acriter, perfecimus quod erat imperatum; nullam vel sexus, vel ætatis, vel conditionis, vel etiam sanguinis rationem habuimus. Savitum est in amicos, non est parcitum affinibus aut consanguineis, Fratres ipsi fratres in suos, parentes in liberos, in conjuges mariti crudeles exstiterunt. At quo successu tandem, quo exitu? Revoca, Princeps sapientissime, revoca in memoriam, quam multos tot ab hinc annis, ex quo funestum cum illis hominibus bellum exercemus, vario tormentorum genere perdidit. Numera, si potes, quot aquis submersi, quot enecti suspendio, quot exusti flammis, quot ferro, quot equuleis, quot rotis absumpti. Vidimus vicos ac plateas natantes eorum sanguine; timuimus non semel huic urbi, necadaverum moles immensa luctuosam pestem ac contagem inferret. Exhaustimus ipsam tortorum industriam in inveniendis pœnarum monstris, quæ Christianos percellerent. Verum quid promovimus ad hunc usque diem, quid perfecimus, aut quæ spes nobis deinde relicta est? Non modò non est imminutus illorum numerus, sed crevit; non infractus animus, sed erectus; non accisa vires, sed confirmata furoribus nostris illudunt, Diceres fatalem hydram, quæ suis è vulneribus quotidie crescit ac pullulat; sanguis eorum fatalis instar seminis est, unde nova singulas in horas monstra passim exsurgunt.

Quod si tam frustra gentem in illam certatum est, Princeps sapientissime, qua spe deinceps in eandem

savire parabimus? si crescere ulterius pergat, si fors illa suppliciorum est, quibus illam exercemus, ut novum robur sufficiant, nihil ne metuendum putas, ne, cum invaluerit tandem aliquando, tristissimam tibi perniciem, cladem imperio, ipsi Deorum religioni ruinam moliantur.

Patere igitur, Princeps sapientissime, ut illa deinceps cesset carnificina, quam in Christianum genus tam nullo fructu exercuimus. Siis illi addicti erroribus inanes recentis ac novæ religionis larvas confitentur. Emoriantur illi natalibus in tenebris; & quando nullis tanti Imperatoris vel blanditiis, vel precibus, vel minis, vel terroribus revocari ad meliorem frugem non potuerunt, permittite illos infelici genio; neque tuam posthac aut quietem turbent, aut plenam bonitatis clementiam experiantur.

Hanc verò argumentationem, quæ Enthymema dicitur, facile est, uti jam monuimus ad perfectam Ratiocinationem revocare, si nimirum vel Propositio, vel Assumptio, quæ subticetur in Enthymemate, restituantur. v. gr. Ex illo Enthymemate quod tractavimus; scilicet, inutile est ulterius Christianos persequi; ergo ab eorum cæde abstinendum, faceres Ratiocinationem, si Propositionem substitueres, quæ subauditur. Nempe, desistendum est à Consilio inutili, sed inutile est persequi Christianos, ergo, &c.

Et illud pariter Enthymema quod primo loco pertractatum est; nimirum, debes præcavere, ne quis susceptum à te civile bellum non Reip. gratia, sed ad vindicandas privatas injurias existimet, ergo debes parcere iis, qui contra te arma tulerunt, facile mutabis in Ratiocinationem, si Assumptionem, quæ subticetur,

Comple-  
xio.  
Ergo ab-  
sine à  
persequen-  
di Chris-  
tianiis.

ætur, restitueris hoc pacto. Præcavere debes, ne quis susceptum à te bellum existimet non Reip. gratia, sed ad vindicandas privatas injurias; sed nisi peperceris iis qui contra te tulerunt arma, multi existimabunt te privatis injuriis, non Reip. utilitate ad suscipiendum civile bellum fuisse adductum; ergo debes parcere, &c.

## ARTICULUS VIII.

## De Dilemmate.

Quid est Dilemma?

R. Est argumentatio constans duabus Propositionibus oppositis, quæ nihil medium patiuntur; adeo ut alteram concedi necesse sit. Tale est illud latronis stricto pugione peregrinum inermem alloquentis, aut crumenam dabis, aut vitam.

Frequentissima sunt apud Tullium hujus Argumentationis exempla. Philip. secunda num. 100. probat Cæsaris acta, quæ vulgaverat Antonius, fuisse adulterata. Sed ad Chirographa redeamus. Quæ fuit tuæ cognitio? Acta enim Cæsaris pacis causa confirmata sunt à Senatu. Quæ quidem Cæsar egisset, non eaque Cæsarem egisse dixisset Antonius. Unde ista erumpunt? quo Auctore proferuntur? si sunt falsa, cur probantur? si vera, cur vaneunt?

Et pro Cælio num. 50. Clodium perstringit, & purgat Cælium hoc dilemmate. Si qua mulier sit hujusmodi, qualem ego paulò ante descripsi, tui dissimilis vita institutoque meretricio, cum hac aliquid adolescentem hominem habuisse rationis, num tibi perturpe aut perflagitiosum esse videatur? Ea si tu non es, sicut ego malo, quid est quod abiciant Cælio? Sin eam te vocant esse; quid est, cur non cri-

men hoc, si tu contemnis, pertimescamus?

Duplex est ratio tractandi Dilemmatis: prima consistit in Propositione simplici Dilemmatis, cujus utraque pars nuda effertur, quia veritas clara est. Tale est illud quod proponit Cicero Philip. quinta num. 25. Legatos decernitis? si ut deprecetur, contemnet; si ut imperetis, non audiet.

Et pro Quintio num. 41. ubi postquam probavit Quintium nihil debere Navio, quod is debitum non postulasset sibi persolvi, in magna ejusdem petendi facultate, hoc Dilemmate concludit. Restat, ut summa tibi negligentia obstiterit, aut unica liberalitas; si negligentiam dices, mirabimur; si bonitatem, ridebimus.

Habes ibid. aliud exemplum Dilemmatis n. 81. Pro Rosc. Amer. n. 74. pro Plancio n. 6. ibid. 85. Philip. 3. n. 22. Phil. 13. n. 17.

Alius modus est tractandi Dilemmatis, cum amplificatione figurata pars utraque Dilemmatis exornatur. Tale est illud, quod habetur Philip. secunda num. 31. Nunquam - ne intelliges statuendum tibi esse, utrum illi, qui istam rem gesserunt, homicidii rei sint, an vindices libertatis? Attende enim paulisper, cogitationemque sobrii hominis punctum temporis suscipe. Etenim ego qui sum illorum, ut ipse fateor, familiaris; ut à te arguar, socius; nego quidquam esse medium; confiteor eos, nisi liberatores populi Rom. conservatoresque Reip. sint, plus quam sicarios, plus quam homicidas, plus etiam, quam parricidas esse: siquidem est atrocis patriæ parentem, quam suum occidere. Tu, homo sapiens & consideratus, quid dicis? si parricida, cur honoris causa à te sunt & in hoc ordine, & apud populum Rom.

semper appellati? cur M. Brutus, te referente, legibus est solutus, si ab urbe, plus quam decem dies, absuisset? cur Iudæ Apollinæres incredibili M. Bruti honore sunt celebrati? cur Provincia Cassio & Bruto data? cur Quæstores additi? cur Legatorum numerus auctus? Atque hæc acta per te: non igitur homicida? Sequitur ut liberatores tuo iudicio sint; quandoquidem tertium nihil potest esse. Quid est? non conturbo te; non enim forrasse satis, que distinctius dicuntur, intelligis. Sed tamen hæc est summa conclusionis meæ, quoniam scelere à te liberati sunt, ab eodem te amplissimis premiis dignissimi iudicati sunt.

Et prima Verrina hoc utitur adversus Cæciliam Dilemmate. Probatque non esse illum idoneum Verris accusatorem. num. 31. Tu, Cæcili, quid facies? Utrum hoc tantum crimen prætermittes? an obijcies? si obijcies, id ne alteri crimini dabis, quod eodem tempore, in eadem Provincia tu ipse fecisti? Audebis ita accusare alterum, ut, quominus tu te condemnare, recusare non possis? sin prætermittes, qualis erit ista tua accusatio, que domestici periculi metu, certissimi & maximi criminis non modo suspicionem, verum etiam mentionem pertimescat?

Et Verrina quarta num. 155. Utrum tibi Siculos publicè privatimque amicos, an inimicos existimari vis? si inimicos, quid de te futurum est? quò confugies? ubi nitere? modo Aratorum honestissimorum hominum & locupletissimorum maximum numerum abs te abalienasti; nunc de civitatibus Siculis quid ages? Dices tibi Siculos esse amicos? qui poteris, qui, quod in nullo homine antea fecerunt, ut in eum publicè testimonium dicerent, cum præsertim ex ea Provincia condemnati sint. complures, qui ibi

Prætores fuerunt, duo soli absoluti, huc conveniunt cum literis, veniunt cum mandatis, veniunt cum testimoniis publicis.

Similiter probat adversus Pisonem Dilemmate, cum oportuisse esse cupidum prædæ, qui se cupidum fuisse triumpho negaverat. Orat. in Pis. num. 56.

Item & pro Cornelio Balbo probat insigni Dilemmate, non fecisse quidquam Pompejum contra fœdera. n. 13. In his omnibus locis utramque Dilemmatis partem tractat magnifice & diligenter exornat.

Duplex est autem Dilemmatis diluendi ratio. Prima, cum Dilemma totum invertitur. Scitum est illud Antigonæ Regis, a quo frater cum peteret, ut causa, quam habebat, non in foro palam, sed domi privatim cognosceretur: respondit Antigonus hoc Dilemmate; si causam injustam habes, cur litigas? si justam, cur conspectum hominum fugis? Cui frater respondere potuisset, utraque parte inversa. Si justa causa est, melius & facilius domi cognosceretur; si injusta, minorem infamiam privatim subibo, quam publicè.

Altera ratio diluendi Dilemmatis; cum una duntaxat pars Dilemmatis infirmatur. Sic herus ille servum percutiens, roganti servo, cur ipsius opera uteretur, si esset improbus; cur percuteret, si probus esset? respondit: non percutio te, quia probus es; sed quia improbus, ut probo uti possim.

EXER.

## EXERCITATIO.

In eos, qui de eventuris sibi calamitatibus Divinos & Hariolos consulunt.

## Exemplum Dilemmatis.

## SYNOPSIS.

Exord. Diceret quosdam esse in torquendis se ipsis ingeniosos, quasi non satis multa evenirent contra voluntatem ferenda.

Propositionem efferet per Apostropham ad eos qui de futuris calamitatibus Divinos consulunt; diceretque illos esse miserimos.

Confirmatio peteret ab hoc Dilemmate, quod ita proponer. Vel illi quod enunciant, eventurum est, vel non eventurum; statuere ergo quod vultis; versate vos in omnem partem, nam alterutrum necesse est, ut admitatis.

Tum tractabit prius Dilemmatis membrum; ostenderetque insipientes eos esse, si calamitates de quibus Hariolos consulunt, eveniant; quia stultum est ante tempus se macerare, his miseri, &c.

Deinde posterius membrum tractabit probabitque non minus eos infelices esse, si nihil eorum eveniat, quod Divini mentiuntur, quia nihilominus torquebantur perpetuo inanique metu.

Concludet deterrendo ab ejusmodi curiositate.

## ORATIO.

Cum tam multa sunt in hac, quam vivimus, vita homines miseris, que contra spem ac voluntatem nobis ab adversis rebus ferenda passim occurrunt; tum certè mirum est inveniri quosdam in torquendis semetipsis macerandisque tam ingeniosos, ut novum quemdam malorum cumululum ultro ac volentes sibi accersere non dubitent.

Nam quid aliud, amabo vos, facere dicendi sunt, qui insanabili quadam curiositate correpti eventu-

Le Jay, Tom. I.

ras sibi olim calamitates ex Hariolis Divinisque sciscitari gestiunt; & quod prudens rerum omnium moderator atque arbiter Deus, non sine amabili providentiæ suæ ordine occultandum censuit, id per fas ac nefas magno sui ipsorum damno ambiunt pervidere?

Age enim, quisquis es hujusmodi tam inimicus felicitatis tuæ, ut, si quid credis tibi metuendum gravius, id conjicere ex Hariolorum responsis & malas per artes augurari gestias? Quis hanc misero mentem injecit, ut torquere te multo ante quam oporteat, atque etiam macerare frustra, ut plurimum, mediteris? Unum te volo imprudentiæ tuæ testem ac judicem; non ad aliud quam ad tuum ipsius tribunal appello. Dic mihi, quæso; vel illa evenient aliquando, quæ inanes illi

Dilem-  
ma.

Augures enunciant mala, vel ab illis eventura falsò prædicantur. Quid tibi videtur? ede responsum: quid files? an facere tibi fucum velle videor? an captiosis argumentis credulitati tuæ insidias paro? Nullæ hic ambages, nullus later hic dolus; clara sunt omnia & aperta, nisi quod velis intervenire medium, ubi esse non potest? Fateris ergo quod nemo sanus revera negaverit, aut eventura illa, quæ nosse curiosus ambigis, aut certè non eventura? Bene est, utor responso tuo, & rem ulterius persequor. Si, quod

Pars  
prior Di-  
lemma-  
tis.

illi malum tibi perscrutanti cupidius præcinnunt, eventurum revera est, uti dicunt, næ tu hominum inconsultissimus, qui tantopere te maceres ac torqueas ad eas evitandas calamitates, quas declinare non possis! cur non quieto potius ac tranquillo expectas animo, quidquid Superi de te statuerint? Numquid illa, quæ reformidas, mala cruciabunt te satis, cum evenerint, nisi te ipse

Q 3 ante

ante tempus ultro vexaveris? bis miser & infelix, quem impendentis fati metus multo gravius jam cruciet, quam ipso fortè malo, cum incidere, cruciandus sis. At si nunquam evenient illa, quæ tibi jam tum sollicitudinem tantam pariunt, quantæ stultitiæ est, inanibus perturbari malorum umbris puerorum more, & dum in portu navigas, adversas tempestates formidare?

Pars posterior.

Completio.

Videte ergo vos, quotquot mala isthæc prurigo incessit hactenus, ne vos ullo fructu atque emolumento, sed magno atque incredibili vestro supplicio torqueatis; abstinete ea velle percunctari, quæ sibi uni supremus factorum omnium arbiter ac moderator Deus cognoscenda reservavit; hoc agite multo diligentius, ut æquam rebus omnibus, non adversis minùs quam prosperis mentem præparetis; & quid vobis demum contigerit, facite, ne vos aut elatius extolli, aut deprimi humilius patiamini.

### ALIA EXERCITATIO.

*In Degeneres Christianos.*

#### SYNOPSIS.

**D**egeneres Christianos urget hoc Dilemma. Vel estis Christiani vel non estis? si Christiani estis, cur Christi legibus non pareis? si non estis, cur gloriosum illud nomen usurpatis?

*Exord.* Dicit Orator defecisse Christianos à majorum suorum virtute, & plerosque nihil retinere præter inanem Religionis umbram.

Deinde proponet laudatum jam Dilemma, idque urget variis interrogatiunculis, & quasi punctis.

Tertio. Priorem partem Dilemmatis per Subjectionem exponet; si Christiani estis, cur igitur Christi legibus moreni non geritis?

Quarto. Secundam partem tractabit, petetque, cur Christiani nomen usurpent, qui nihil hominis Christiani habeant,

præter inane nomen? jubebit illos gloriosam istam appellationem deponere, qua temerè superbiunt.

Denique concludet per Ironiam, hortando illos, ut aliam religionem amplectantur, nisi malint ad meliorem frugem se recipere.

### ORATIO.

Quoniam deplorando temporum nostrorum facto fieri dicam, ut cum Majores nostri Christianæ Religionis institutum tam sedulo, tam severè coluerint; sic ab eorum virtute & sacra velut hereditate nepotes defecisse videantur, nihil ut præter vacuum & inane duntaxat Christiani nomen, mendacemque religionis larvam retineant?

Nam quò, degeneres animæ, quò pristina pietas abiit? quò priscus recessit ardor? ubi prioris illius fortitudinis exstant vestigia, qua mediis vel in suppliciis parentes vestri invicti perstitere? Quo ego vos nomine jam appellem, in quibus nulla vitæ pietatis exempla video? statuite tandem ipsi quales velitis esse, quales appellari. Christiani estis, an non? responsum date. Nolite facere fucum hominibus, aut ementitam virtutis faciem prætere. Nunc opus est, omnes ut intelligant, quo nomine vobis placeat unumquemque vestrum designari.

Dilemma.

At enim audio communem omnium vocem; Christiani sumus, exclamatis. Id ipsum piacularibus sacri lavacri fontibus abluti professi sumus; hoc præclaro gloriamur nomine; Christianorum sacramenta usurpamus, Christianis institutis ac religionibus utimur. Cur igitur nomen tam sanctum flagitiis vestris polluitis? cur alienam à vita Christi vitam vivitis? cur præceptis ipsius ac legibus rebelles usque ac

Pars prior Dilemmatis.

con-

contumaces, hanc ipsam, quam videmini profiteri, doctrinam abjicitis? Christus voluptates damnavit, vos consecramini: Christus opibus maledixit, vos inhiatis: Christus honores contempsit, vos omni studio ac labore per fas ac nefas aucupamini.

Pars posterior.

Facessite mendacissimi hominum, servati Christiani facessite; parcite speciosum illud nomen jactare ambitiosius; non est Christianum nomen positum in verbis, sed in factis; integritate vitæ, morum innocentia, virtutum exercitatione gloriosa isthæc appellatio continetur. Non capiant sordes vestræ, fœditas animi, morum corruptela tantum nomen, tam cœleste, tam divinum.

Ite, ite ad Mahumetanos, turpissimos illos fœdissimarum voluptatum cultores; Religionem eorum amplectimini, quorum mores imitari vos non piget. Hic licebit omni vitiorum genere inquinare vos; hic spurcissimis deliciis indulgebitis impune; non erit quisquam, qui depravatam morum vestrorum turpitudinem arguat. Sed quid ego hæc? Ah! potius, si qua vos salutis vestræ remordet cura, si quis Christianæ Religionis amor tangit, recipite vos ad meliorem frugem, & Christiani nomen, quod usurpare placeat, omnibus Christianæ virtutis officiis decorate.

### ARTICULUS IX.

*De dilemma captioso.*

Quid est Dilemma captiosum?

R. Est argumentatio ita concludens ab utraque parte, ut adversarium simplicem & imperitum illudat, nisi illius eludendæ artem noviverit. Talis est ista argumentatio,

qua Sacerdos quædam utebatur, ad suadendum filio, ne apud populum diceret. Nam si injusta dixeris, inquietabat illa, Deos habebis iratos, si justa, homines. Quam argumentationem sic invertit Adolescens ingeniosus & in matrem retorfit. Inò expedit apud populum dicere, nam si justa dixeris, Deos amicos, si injusta, homines inveniam.

Huc referendæ sunt mentientes Propositiones, quæ se ipsas negant, vel si se includunt, falsum affirmant. Sic Poeta Cretensis cum dixisset omnes Cretenses esse mendaces, Propositionem certè mendacem attulit. Nam si Cretenses omnes sunt mendaces, ergo & ipse mendax, cum Cretensis ipse omnes mendaces Cretenses dixerit. Si neget se mendacem, falsò dixerit Cretenses omnes esse mendaces; erit itaque & simul mendax & simul verax.

Denique eo etiam revocantur Crocodili, quos vocant, seu callidæ interrogationes, quæ fucum faciunt rudibus & imperitis. Dicuntur autem Crocodili, propterea quòd commentum sunt Poetæ, Crocodilum rapto mulieris viduæ filio, sic cum ea fuisse collocutum: Reddam tibi filium, si verum dixeris. Responde igitur, utrum sim tibi redditurus, an non? Negavit illa forte ut redderet, & ob eam causam reddi debere, quòd verum dixisset. Cui Crocodilus. Atqui non reddam, inquit, si enim reddidero, verum non eris locuta: si me redditurum dixeris, falsum dices, non enim certò reddam.

Similis est ludicra & captiosa Adolescentis illius argumentatio, qui cum se cuidam Rhetori instituendum tradidisset, grandi mercede pactus, si primam causam apud Judices evinceret, bellè tandem eruditus mercedem negavit. Cui diem Magister cum dixisset, nihil debeo tibi, retulit Disci-

pulus . Nam si vicerò , ex iudicium sententia solutus ac liberatus sum ; si vincor , ex pactis nihil tibi debeo , ea tibi lege tantum obstrictus , si prima in causa palmam referrem .

At Discipulo perito Magister ipse peritior . Imò , mercedem debes , subjecit ; si viceris , ut pactus es : si non viceris , ut condemnatus . Causam illam utrinque oratorie tractabimus ad Rhetoricarum Exercitationum complementum .

## E X E R C I T A T I O .

*Thisias Adolefcens Syracusanus adversus Coracem Rethorem magistrum suum .*

Dilemma captiosum .

## S Y N O P S I S .

*Exord.* **S**Umet à Prolepfi . Significabit dolorem suum , quòd adversus Magistrum adhibere cogatur artem illam , quam ab eo didicerat .

Deinde allata Propositione narrabit breviter , qua lege cum Corace pactus fuerit .

3. Per Interrogationem quæret à Magistro qua tandem in re positam artem putet , quam ab ipso didicerat ; tum per subjectionem respondebit in persuadendo .

4. Proponet hoc Dilemma ; vel persuasero Iudicibus nihil me tibi debere , vel non persuasero . Si persuasero , dicta causa est ; ipso Iudicium calculo solutus ac liberatus sum . Si non persuasero , nihil est quod mercedem petas , quam ex pacto nullam debeo nisi causa vincerem . Hoc argumentum urgebit variis interrogatiunculis .

*Peroratio* . Iudices obtestabitur ut jus suum sententiis confirmet .

## O R A T I O .

Etsi injustus ego quibusdam , aut saltem accepti beneficii parum memor videri possum , qui post exactam sub eruditissimi Magistri disciplina adolescentiam , hac ipsa , quam sum edoctus ab eo , dicendi facultate ad-

versus eundem abuti mediter ; tamen cum res mihi sit hodie apud Iudices æquissimos & maximè perspicaces , ita dicturum me spero , ut non iniqui tantum , sed ingrati animi suspicionem penitus amoliar .

Postulor ego negatæ mercedis reus , quam sibi debitam Corax eruditus Rhetor vindicat . Ne injuriosè reverasim , Iudices , & dignus criminatione ; quæ mihi clarissimos apud viros infertur , si defraudare hominem velim re sua , & , quam pro jure suo repetat , abnuam persolvere . Verùm hoc agitur inter nos , Iudices , hoc contentionis hodiernæ caput , an debita sit merces illa , quam Corax pertinaciter exigit . Affirmat ille quidem confidenter , vocat me vestrum ad tribunal ; infractæ fidei & immemoris animi crimen objicit . Ego verò , Iudices , non confidenter minus , quam verè debitam nego mercedem , ille quam perit : adsum paratus diluere calumniam , qua me provocat , & inultam nomini meo labem accusatoris pœna multari postulo . Uti nostrum ratio militet & æquitas , per vosmetipsi judicate .

Permotus ego Adolefcens Coracis eruditi Rhetoris fama , veni ad eum Eloquentiæ perdiscendæ cupidissimus . Ille , ut me aspexit , atque etiam interrogatiunculis quibusdam ingenii mei , si quod est , fecit periculum , non dubitavit affirmare , esse in me non ita contemnendam ad capescendam Eloquentiam facultatem ; quæ si diligenti studio & perito imprimis magistro excoleretur , fructus habere aliquando posset minime pœnitendos . Exerpsi continuò magis ac magis novæ diviniæ illius artis cupiditate , & ad Coracem conversus , age sis ergo , dixi , hominum peritissime ; ecce trado me tibi præceptis tuis instituendum ; hoc in me persice , quod polliceris , nec levem impensæ laboris mercedem .

cedem expecta . Accepit ille conditionem ; pacta merces est : veni ad eum assidue ; excepi diligenter doctas periti Magistri lectiones ; uno verbo artem didici , perdidici ; imò , si qua homini fides est , novi , ut quisquam optimè . Mihi non ita videtur , Iudices ; uter nostrum opinione fallatur sua , vestrum est facere conjecturam .

Age verò , Rhetor facundissime , qua demum in re artem illam , quam edoctum esse me à te venditas , positam arbitraris ? opinor in persuadendo ; hoc enim decantasti nobis centies ; hoc ipso , medius fidius , Scholæ nostræ parietes singulis propè diebus personuerunt . Nunc igitur attendite , Iudices , in ea facultate quid possim ; quantum sub Coracis disciplina profecerim , pro vestra cum æquitate , tum perspicacia judicate .

Vel enim persuasurus sum vobis , Iudices , tibi que adeo ipsi , Rhetor eruditissime , debere me tibi omnino nihil , vel non sum persuasurus . Nam alterutrum necesse est ut eveniat , nisi fortè quid medium pures interesse , ubi esse non potest . Si persuasero ; cur tu mercedem exigas , homo disertissime , quam non Iudicium modò suffragiis , sed tuo ipsius calculo non debitam fateare ? an vicisse causam possum , simul & perdere ? Quod si non persuasero , ò frustra tot exhantlatos labores ! ò collocatam malè industriam ! ò te hominum , ne quid dicam pejus , minimè providum ! qui mercedem eo nomine repetas , quòd nihil artis illius , quam profiteri , quidquam in me contuleris . Vide , quæso , Rhetor facundissime , ne , cum ad eam , qua polles , doctrinam minus bene vertat , quòd in instituendo adolescente , quem ingeniosum esse jactitabas , tam parum profeceris ; multo sit turpius eam mer-

cedem postulare , quam ea tantum conditione promissam non diffiteris , ut me in arte tua peritissimum efficeres .

Quamobrem peto à vobis , Iudices integerrimi , ut quam inflixit mihi Corax , imprudens quidem , quod ego lubentiùs crediderim , ingrati animi labem pro vestra aequitate eximatis ; statuatisque , vel ut me suis præceptis diligentius erudiat , vel ut ab efflagitando præmio , quod non est meritum , deinceps abstat .

## A L I A E X E R C I T A T I O .

*Corax Rhetor adversus Thisiam discipulum suum .*

Ratio diluendi captiosi Dilemmatis .

## S Y N O P S I S .

*Exord.* **D**ICet non existimare se locutum serid fuisse Thisiam , cum oratione publica pactam negavit solvere pecuniam . Probabit hoc ab opinione quam habet de Adolescentis optimi moribus . Sed voluisse eum ostentare ingenium & artis , quam didicerat , facere periculum .

2. Rem gestam eo modo , quo narravit Thisias , fatebitur , nec alio se velle uti argumento ab eo , quod Thisias adhibuit .

3. Eodem utetur Dilemmate , quod sic inverter . Vel persuasit vobis Adolefcens eruditus , vel non persuasit ; si persuasit , dicta causa est : hanc enim sibi dixit ipse legem , ut cum persuadendi didicisset artem , pactam numeraret pecuniam ; infister maxime in ea tractanda Propositione . Si non persuasit , ergo , vobis Iudicibus , mihi debet pecuniam .

*Conclusio* . Hortabitur Iudices , ut causam ludicram seria sententia finiant .

## O R A T I O .

Et fucum faciet eruditione sua Discipulus ille noster ? Artem in eum , à quo didicit , impunè convertet ? Nu-

Nudam ac simplicem Eloquentiæ sinceritatem compositis ad fallendum verborum phaleris perperam adhibebit? Fallor, Judices; alius est ille prorsus ab eo, quem fortè existimatis. Novi adolescentem, novi mores, novi ingenium. Scio qua mente, quo consilio rem illam, quam suspicari falsi nemini veniat in mentem, quam inficiari ipse serò non audeat, revocare in dubium tentaverit. Voluit scilicet Adolescens minime malus publica quadam exercitatione & frequenti clarissimorum virorum confesso probare omnibus, quid posset dicendo, & quantos apud me progressus fecisset. Gratulare tibi, Adolescens ingeniose; id evicisti, quod volebas; habes laborum tuorum fructum amplissimum; hoc tu consecutus es omnium iudicio, ut disertus, ut tersus, ut politus. Orator haberere. Nemo non suspexit ingenii tui solertiam; concinnitatem in scribendo, in agendo gratiam omnes laudavere. Quid ambis ultra? quid moliris? quid petis? Addam & illud, si voles, ad commendationem tui nominis singularem, quodd sapiens ante pilos, quodd præter ætatem eruditus, quodd supra hominum conditionem ac naturam, in ipsa adolescentia, quæ ut plurimum fugitans est laboris, strenuus ac diligens videre. Est-ne aliquid amplius, quod ab amantissimo Magistro tuo desideres? suspicor ego quid velit, Judices; nolit haberi se à me durius in hac causa, vel dum se mihi adversarium profiteretur.

Esto: dabimus hoc etiã illi perlibenter, Judices; minime illum vexabo; consulam indoli ipsius, partem ingenue morum suavitati; non inficiabor quidquam ex iis, quæ deseruit tam eleganter in hac causa: fatebor rem ita gestam esse, uti ipse narravit, in quo maxime Disci-

pulum agnovi, non adversarium. Ludam ergo juveniliter in verbis, quod ille fecit tam subtiliter; nec aliud armorum genus stringere in eum velim, quàm id ipsum, quo me aggressus est.

Age, Adolescens erudite, ingredi ipse campum illum, quem aperuisti tæ mihi, eandem permitto tibi, quam permittebas modo exspatiandi liberiùs facultatem. Verte te ergo partes in omnes; statue quod volueris: quære etiamnum, quod præstitisti jam tam mirificè, unde ingenium & artem ostentes. At alterutrum fateare necesse est; aut persuasisse te quod volebas, aut non persuasisse. Si persuasisti, habes quod tantopere petebas, cum venisti ad me. Te unum testem volo, nitor enim maxime ingenua Adolescentis sinceritate; unum te inquam testem appello: quid postulasti aliud, cum divertisti Ludum in nostrum, nisi ut persuadendi artem disceres? Hoc si consequeris, nihil esse ajebas, quod Magistro tuo donandum non censeret; promittebas montes aureos; composuimus: pacta merces est: quid igitur hodie renuis pactam numerare pecuniam? quid ambages quæris? quid negas? quid affirmas?

Quanquam, Judices, laudo Adolescentem, qui in eo, non me ut illuderet, sed ut daret aliquod ingenii sui specimen in primis elaboravit. Suspexit enim verò, & mirati estis, ut rem clarissimam propè obscuraret Oratoriis artibus, & causam, quàm pro sua perspicacia noverat ipse desperatissimam, dicendo faceret probabilem, tantum non veram. Optandum fuisset Adolescenti ingenioso, ut in deligendo argumento cautior ac solertior exstitisset!

At enim, inquiet aliquis, non persuasisti; patuit futilis & captiosa Argumentationis artificium. Nunquam

evincet

evincet ille, ut debitam quis non putet, quam repeto pro jure meo mercedem. Audio: restat hoc unum Adolescenti perfugium; non persuasisti, reclamatione ille. Bene est; non persuasisti? igitur dijudicata res est; causa victa est, quin pactam solvis pecuniam, quam mihi non deberi persuadere nemini potuisti? Quid adhuc dubitas, quid tergiversaris? Quasi verò esset quid medium, in quo ludere etiamnum juveniliter posses? Sed jam omisso ludo ad seria veniamus.

Videte ergo, Judices, ut de re tota pro vestra perspicacia & æquitate statuatis, ut causam illam ludicram seria sententia terminetis; ut Thias, cui pro vestra humanitate indulxistis, ut gravissimum hunc confesum jocando nugandoque recrearet, non jam inanes Figuratum phaleras, sed solidos & bene probatos nummos expediat.

*Ultima huic Exercitationi aliquam Forensis Cause formam dabimus, constituendo super ea controversia Judicem, qui litem dirimat.*

### J U D E X.

Novum prorsus causæ genus, Judices, & ante hunc diem inauditum vestris dirimendum sententiis hodierna die delatum est. Ecce Adolescens ingeniosus cum nobili Rhetore, Discipulus cum Magistro, Thias cum Corace componitur. Ecce non tam de mercede fragili, quàm de ingenii gloria, non tam de pecunia, quàm de eruditionis laurea certatur. Atque hæc certaminis ratio, Judices, est ejusmodi, ut alteri sit gloriosius vinci, quàm vincere, alteri sine dedecore contingere non possit ab altero superari. Nam quid sit honorificum magis Adolescenti ingenioso, quàm si vestris omnium ju-

diciis eam adeptus in dicendo facultatem videri possit, ut pactam ea conditione pecuniam peritissimo Magistro solvere debeat? Quid verò sapientissimo Rhetori eveniat funestum magis, quàm si ad susceptos nullo emolumento labores is accedat ignominie cumulus, ut nihil boni Thiasiam docuisse judicetur?

Verum, quoniam non cadit in hodiernam contentionem, quid utrumque deceat magis aut minus, aut quid ad eorum utilitatem detrimentumve pertineat, nisi conjunctum idem cum æquitate censeripotest; video nostrarum esse partium excutere diligenter litigantium jura, & quibus ad causam adjumentis accedant, sedulo demonstrare. Quod ut assequamur facilius, operæ pretium est videre, quid dederit hodiernæ controversiæ causam; ac licet Coracem inter ac Thiasiam satis super ea re conveniat, hoc ipsum tamen, uti gestum est, perstringere breviter non pigebit.

Non potuit ignorare Thias vel in hac ætate tam tenera, quanta Corax apud nos Eloquentiæ fama floreret; atque ut is fuit etiam ab infantia bonarum artium percipidus, nihil antiquius habuit, quàm ut se totum doctissimo Rhetori ad eam, quam ille profitebatur, artem informandum permetteret. Venit ergo Thias ad Coracem, consilium aperit suum, & montes aureos pollicitus, si tanti Magistri sub disciplina peritum in Rhetorem olim evaderet, facile persuasit homini, suam ut Candidato navaret operam, neque ad eundem instituendum labores ullos subire detrectaret. Quippe sensit Corax in Thiasia, postquam pertentavit Adolescentis ingenium, quosdam fortunatæ indolis igniculos, qui si fovèrentur assiduus institutionis bonæ laboribus, uberri-

mos

mos fructus aliquando promitterent.

Verum hæc fuit pacta Discipulum inter ac Magistrum mercedis conditio, ut Coraci Thifias nihil rependeret, nisi cum persuadendi artem, qua tota constat Rhetorica, assecutus videretur.

Ita profecit brevi Coracis in schola Thifias, ut jam peritus Magistri sui iudicio Rhetor haberi possit, & pactam solvere pecuniam teneatur. Id porro negat Discipulus, Judices, atque, ut aliquod facultatis illius, quam adeptus dicitur, faceret vestro in conspectu periculum, voluit persuadere vobis, nihil esse, quod suus ille institutor mercedem exigat, ut eandem ipse erogare cogere.

At quam solerter id aggressus est, Judices, quam processit ingeniosè, quam subtiliter peroravit! Rem penè adduxit eo, ut suam nos in sententiam pertraheret, tam probabili in speciem, tam idoneo ad faciendam fidem argumento usus est? Etenim nisi revera persuaderet vobis, nullis se pactæ cum Corace pecuniæ nominibus obligari, vestraque omnium eò confluerent iudicia, ut ab omni exsolvendæ mercedis lege Adolefcens solveretur, quid erat ultra, quod à Discipulo suo Corax exposceret, cui promissa merces ea tantum condicione fuisset, cum persuadendi artem Thifias videri posset attingisse.

Hic enim verò triumphavit Adolefcens; hoc argumento fretus Veterano Rhetori ac pugili jam dudum exercitato Novitius ac Candidatus joculariter illudit. Actum erat de Adversario, nisi rem cum peritiorè, quam esset ipse, Magistro ingeniosus Discipulus habuisset.

Suspexitis enim verò Coracis industria, quem non ille artificiosæ orationis fucus perstrinxit, non de-

jecit triumphantis Adolefcens cavillatio, non ipse datus confectu in celeberrimo plausus perturbavit. Diceres versutum quemdam & longa experientia contritum Ducem, qui comparatas ab hoste speculatus insidias, non irruit statim, illas ut dejiciat ac labefactet; sed conscius ipse sibi, quid sit acturus, & quem ex paratis sibi laqueis possit fructum percipere, opperitur tantisper hostem, eundem etiam patitur propius accedere, donec suis ipsum in retibus implicet, tantoque illustriorem habeat ab eo victoriam, quanto certiorè ad triumphum ille properabat. Neque enim disertissimus ille vir locupletiore de penu, aut de armamentario suo varia deprompsit arma, quibus insultantem hostem conficeret; non recurrit ad amplam communium, quos vocant, Locorum segetem, unde velidissimis argumentationibus adversarium obrueret; non adhibuit illa orationis lumina, multiplices Tropos ac Figuras, quibus in tractandis exercitatus jam pridem vestram omnium admirationem raperet, & de iudiciis suis totidem faceret causæ suæ patronos ac defensores; sed habuit satis, hostem si suum propriis armis confoderet, si, quam instruxerat ille fallaciam, eadem in ipsum abuteretur; si præstigiis, quibus ille fucum fecerat, easdem ad retegendam malignioris Discipuli versutiam converteret. Nam, Judices, reposuit Corax, si meus ille Discipulus persuasit vobis quod volebat, videtis quanto meo jure postulem, quam oppigneravit mihi ea lege mercedem, si persuadendi peritus evaderet. Sin minus oratione perfecit sua, ut, quam repeto mihi pecuniam, hanc non deberi persuaderet, qua tandem æquitate illius persolvendæ necessitatem eludat.

Ex his potestis intelligere, Judices, quam

quam parum afferat captiosa utriusque oratio præfidii ad præsentem contentionem dirimendam, nisi rem totam magis ferid, quam sit hæcenus pertractata, excutiamus. Quare ut certi quidpiam statuatur in causa ejusmodi, hanc ineundam esse rationem putavi, quæ, uti spero, neque meritiissimo Rhetori displiceat, neque Adolefcenti ingenioso accepta esse non possit. Nolite existimare, Judices, hoc fuisse inquam Thifias consilium, ut susceptos institutionis suæ gratia labores debita mercede defraudaret. Novimus liberalem optimi Adolefcens indolem, & plenam animi gratissimi memoriam; sentit unus omnium maximè, quantum Magistro suo debeat, cujus beneficio ad eam, quam suspexitis, eruditionis ac facundiæ laudem pervenit. Imò non censuit compensandam satis pro rei dignitate, quam accepisset à Corace educationem fortunatam, nisi hanc ipsam omnium in oculis & in conspectu tam honorifico demonstraret. Voluit notum vobis omnibus facere, quantum sub ipsius disciplina profecisset, & ex sua ipsius in dicendo facultate de Præceptoris peritia fieri conjecturam. Hinc susceptum ab eo illud causæ genus, in quo tanto majus ederet cum ingenii, tum eloquentiæ specimen, quanto difficiliorem ingressus aleam videretur. Quid fecisset ille in causa bona ac seria, qui malam & ludicram non probabilem modò, sed vero proximam effecit?

Gratulare tibi, Rhetor peritissime, Discipulum tam solertem, tam benevolum, tam amabilem. Plus ille tua laboravit gratia, dum mercedem pactam negare visus est, quam si eandem statim lubens ac volens condonasset. Quis erit in hac civitate cupidus bonorum artium Adolefcens, qui se tibi erudiendum ultro non

tradat, cum tales è tua schola prodire discipulos intellexerit? Concurreret Ludum ad tuum, mihi crede, nobilitas tota, neque præter te deinceps quemquam ambiat Rhetoricæ artis institutorem.

Igitur, Judices, sic adjudicemus Coraci, quam promeruit mercedem, ut Thifias Adolefcens optimi ingenium ac solertiam admiremur; qui subtili Oratiuncula sua ingentem sibi ipsi eruditionis laudem, Magistro suo singularem gloriam, nobis omnibus honestam peperit delectationem.

Parcimus dicere de aliis Argumentationum generibus, vel quia non egent longiori explicatione, vel quia de illis jam diximus in alio Libro.

Tale est Epicherema, quod est Argumentatio quædam quasi ad manum; & que unica propositione totam vim argumenti continet. v. g. Impiè vivit Christianus; his enim paucis verbis tota hæc Argumentatio continetur. Christianus vivere impiè non debet, tu Christianus es, ergo vivere impiè non debes.

Numerantur etiam Inductio & Exemplum, de quibus abundè egimus in Libro de Locis communibus.

#### ARTICULUS ULTIMUS.

*Quomodo Argumentationes illæ omnes sint in Oratione variandæ.*

In hoc totum hujusce rei momentum vertitur, quæ ratione variari debeant illæ Argumentationes, cum in Oratione usurpantur, cum ad levandum radium, tum ad prolixitatem fugiendam.

Quæres ergo; quibus variari modis debeant Argumentationes?

R. Variam esse rationem ac multiplicem.



Prima . Cum rationes multæ , quæ tractandæ occurrunt , non eodem , sed vario Argumentationum genere pertractantur . v. g. Si ad primam rationem amplificandam & ornandam adhibita sit Ratiocinatio ; secundæ Enthymema deserviat , tertie varia Epichremata , aliis vel Dilemmata , vel Inductiones , vel Exempla .

Exemplum dabit Tullius prima Catilinaria , in qua Rationes quatuor , quibus probat Catilinæ in exilium esse abeundum , varietate Argumentationum illuminat . Prima est quia ejus conjuratio patet , quam rationem Quadripartita ratiocinatione tractat n. 6. Etenim quid est jam amplius , Catilina , quod expectes , si neque nox tenebris obscurare cæcus nefarios , nec privata domus continere parietibus vocem conjurationis tue potest . Si illustrantur , si erumpant omnia . Muta jam istam mentem , mihi crede ; obliviscere cadis atque incendiorum ; teneris undique ; luce sunt clariora nobis tua consilia omnia , quæ etiam mecum licet recognoscas .

Rationem affert Assumptionis à n. 7. ad 10. Meministine me ante diem 12. Calendas Novembris dicere in Senatu , certo die fore in armis Cæcium Manlium audaciæ satellitem atque administrum tuæ , &c.

Secunda ratio est , quia nihil eum in urbe delectare potest , quam per Enthymema amplificat , cujus hæc est prima propositio . Tibi nihil in urbe jucundum est à n. 13. Quid enim est Catilina , quod te jam in hac urbe delectare possit , in qua nemo est extra istam conjurationem perditorum hominum , qui te non metuat , nemo qui te non oderit ? Quæ nota domestica turpitudinis non iniusta : vita tua est ? quod privatarum rerum dedecus non hæret infamia ? quæ libido abocu-

lis , facinus à manibus unquam tuis , quod flagitium à toto corpore absuit ? Cui tu adolescentulo , quem corruptelarum illecebris irretisses , non aut ad audaciam ferrum , aut ad libidinem facem prætulisti ? &c.

Concludet n. 20. Egredere ex urbe Catilina ; libera Remp. metu : in exilium , si hanc vocem expectas , proficiscere , &c.

Tertia ratio est , quia omnes boni cupiunt vehementer illum egredi ; quam rationem amplificat per Inductionem à n. 20. Optat Senatus , Equester ordo , Populus , &c. De te autem , Catilina , cum quiescunt , probant ; cum patiuntur , discernunt ; cum tacent , clamant . Neque hi solum quorum tibi auctoritas videlicet est cara , vita vilissima , sed etiam illi Equites Romani honestissimi atque optimi viri , ceterique fortissimi cives , qui circumstant Senatum , quorum tu & frequentiam videre , & studia perspicere , & voces paulo ante exaudire potuisti , quorum ego vix abs te jam diu manus ac tela contineo , &c.

Conclusio n. 23. Quamobrem ut saepe jam dixi , proficiscere , . . . sin autem servare laudæ meæ mavis , egredere cum importuna sceleratorum manu ; confer te ad Manlium ; concita perditos cives ; secerne te à bonis ; infer patriæ bellum ; exulta impiolatrocínio , ut à me non ejectus ad alienos , sed invitatus ad tuos esse videare .

Quarta ratio , quia ipse cupit ad Manlium proficisci ; quam tractat Enthymemate num. 24. Quamquam quid ego te invitem , à quo jam sciam esse præmissos , qui tibi ad forum Aurelium præstolarentur armati ? sciam pactam & constitutam esse cum Manlio diem ? &c.

Secundus modus variandæ Argumentationis . Cum Propositiones ip-

se immutantur , aut imminuuntur , uti jam diximus , ita ut , si primo loco ponatur Assumptio & ejus Probatio , secundo loco ponatur Propositio & ejus probatio & vicissim : vel omittantur etiam Propositiones , maxime cum clare sunt , & non egent probatione .

Tertius denique modus ; cum variantur Figura , quæ ad amplificandas & exornandas Argumentationes

adhibentur . Hæc enim exornationis diversitas facit , ut eadem Argumentationis forma quasi altera appareat . Multum etiam conferunt ad eandem varietatem Transitiones , quibus ab una ratione gradus fit ad aliam . Sed hæc omnia melius deprehendi atque observari non possunt , quam ex attenta assiduaque Cicero- nis lectione & singulari inscribendo diligentia .

Finis Rhetorica.

